

Een taalkundig probleem; een taalkundige oplossing

1 januari 1995

Auteur: Willem J. de Haan

Volume: 26

Nummer: 4

Pagina's: 149-155

Documenten

- [moer_jrg26_034.pdf](#)

willem j de haan teksten exact zo voorkwam als in het moderne nederlandse schied 1924 p 47 49 en van loey 1967 p 2 7 en 29 dat betekent dat het fonologische aspect van de spreektaal een taalkundig probleem geweld wordt aangedaan als we leerlingen dwingen de lange klank als korte klank te een taalkundige oplossing leren dan lokken we de volgende verschijningen uit bakken in plaats van bakken en backen in plaats van baken omdat de betreffende leerling de aangeboden regels s chrijftaal en spreektaal goed heeft geleerd mogen we dat eigenlijk niet fout rekenen hier ligt de schuld niet bij de schrijftaal is gefixeerd door middel van de leerling maar bij de verkeerde didactische spellingregels die uitgaan van drie principes aanpak het zijn de klinkers die de klank van het fonologische morfologische en etymologische een woord bepalen maar het is de groepering gische de spreektaal is er het tegendeel van van de medeklinkers die het aantal klinkers het nederlandse is een sterk assimilerende taal bepaalt alleen door gerichte formules kan de maar daarvan zien we niets in het schrift leerling snel en efficiënt de systematiek van de terug het komt vaak voor dat een f als een taal leren niet alleen van de moedertaal maar v klinkt of een s als een z vergelijk ook die van de vreemde talen vinden met uitvinden tf af met afdak vd val met afval ff zicht met uitzicht dyslexie een partiele stoornis ts loof met loofboom vb en zakken met afzakken fs het heeft dus geen enkel wanneer 6 tot 7 jarige leerlingen moeten le effect om de onwetende dyslectische leerling ren lezen en schrijven gebeurt dat niet met het gebruik van de f en de v of de s en formules zoals bij het vak rekenen traditioneel de z te laten horen het verschil hoort hij het geval is maar is dat veelal een proces van heus wel maar omdat hij het morfologisch vallen en opstaan zonder inzichtbevorderende principe niet kent dat voorschrijft dat je in regels waarom men op school geen regels alle gevallen dezelfde vocaal en consonantver geeft is voor mij een raadsel dat betekent bindingen schrijft schrijft hij de ene keer een immers dat de leerlingen zelf de structuren of s waar dat een v of z zou moeten zijn en moeten leren herkennen en beheersen slagen omgekeerd schrijven zoals je spreekt is dus zij daarin dan gaan zij zonder na te denken onmogelijk omdat de zogenaamde

klank goed schrijven begrijpen zij de structuren teken koppeling een farce is echter niet zoals bijvoorbeeld het dictee hier toch is de schrijfwijze van het nederlands onder afbeelding i dan spreken we van een verre van ingewikkeld montgomery 1990 partiele stoornis ook wel genoemd leeszwak p 203 en heersen er al vanaf de dertiende te leesblindheid woordblindheid dyslexie eeuw dezelfde spellingwetten van loey 1967 lees en spellingzwakte p 30 concludeerde dat het middelnederlands tegen alle verwachting in kunnen de dyslec vrijwel hetzelfde consonantisme als het tische leerlingen vanaf het begin van het eeuwnederlands had we weten ook ter ste leerjaar groep 3 van de huidige basis voort 1979 p 223 dat er in monosyllaben school geen juist woordbeeld vormen waar zonder suffix slechts 17 mogelijke medeklin door het gedachteloos schrijven en vloeiend kerclusters kunnen voorkomen in het engels lezen achterwege blijven ze blijven in het is dat niet veel anders montgomery p 184 aanvankelijk lezen en schrijven steken omdat 185 ook het vocalisme is op bepaalde onder zij bij ieder woord het woordbeeld of de delen hetzelfde gebleven met name de korte schrijfwijze moeten raden dat is te merken en de lange klanken van de a e i o aan het wisselend woordbeeld soms goed en u we weten dat omdat geminatie ver soms fout daardoor ontstaat er vanaf het eeu dubbeling van een medeklinker tussen een ste begin een ernstige achterstand in lezen korte klank en een klinker in de vroegste en of schrijven die achterstand wordt steeds s 1995 4 meer 149 groter als het wisselend woordbeeld in de van het taalbegrip en gebruik van de betrok loop van de tijd wisselend blijft dat toont aan kene worden de antwoorden in verstaanbare dat de leerlingen of de volwassenen in kwestie spreektaal gegeven dan weten we zonder ver de correct uitgesproken taalstructuren nooit dere test dat er drie zaken in orde zijn vanuit zichzelf in het schriftelijk taalgebruik de articulatie ontdekken dat is het kardinale verschil met het taalgehoor andere taalgebruikers die steeds stabielier gaan het taalgeheugen schrijven die categorie taalgebruikers hoeft bovendien weten we dat de betrokkene a de structuren van de taal niet zo opzettelijk te de klanksystematiek en b de woord en c leren alhoewel elke taalgebruiker baat heeft zinsstructuren kent hij zal bijvoorbeeld ant bij een lees en schrijfproces dat door taalfor worden mules wordt ondersteund in dit artikel gebruiken we verder de term ik hoop dat ik beter word lees en spellingzwakte omdat de kwaal altijd in maar nooit de spelling zichtbaar is en omdat de zwakte a iek hop daal iek better woord of net als een ziekte verdwijnt niet met medi b ki pooh laad ki retted droow of camenten maar met taalformules die inzicht c hoop word ik ik beter dat geven in de structuren van de taal hoe dat in zijn werk gaat geef ik weer in het is een hele opluchting als we vertellen dat een bespreking van de beginlessen van de cur het onbewuste mondelinge taalgebruik in orde is sus die ik sedert zes jaar aan taak leerkrachten we analyseren daarna de geschreven taal in de in alle geleidingen van het onderwijs geef ter taalschriften of in het af te nemen dictee we sprake komen de algemene intake procedure bepalen met een paar zinnen het niveau zit de de waarde van het dictee enkele structuur leerling nog in de fase van de basiswoorden regels en woordparen en de werking ervan schat van een zesjarige dan maakt hij veel het belang van het alfabet en het nut van de fouten in woorden waarin de uh klank als kleine en grote leerstappen voor de didactiek e dominant is

de mode ze boze we meeu van het taalonderwijs wen zit hij in die van de zogenaamde vreemde woorden waarin de uh klank de intake procedure geen is maar een andere klinker resultaat dan maakt hij weinig of geen fouten in de de intake die hier wordt beschreven vormt basiswoorden vervolgens krijgt hij nog een een vast onderdeel van de cursus remedial aantal zinnen gedicteerd de gedicteerde zin teaching lezen en spellen met de methode de nen zijn altijd zo gekozen dat er een totaal haan die aan taak leerkrachten op diverse beeld van het schriftelijk taalvermogen ont plaatsen in het land wordt gegeven zij leren staat tevens worden de zinnen zo uitgekozen dictees van beginnende lezers en schrijvers dat er fouten in het woordbeeld zichtbaar van volwassen en of van dyslectische leerlingen worden die de leerling al vanaf groep 3 had die al jarenlang op school zijn analyseren en moeten kennen bijvoorbeeld amerika in van taalregels of woordparen te voorzien plaats van amerika vergelijk beren waarin de procedure is voor alle leerlingen vanaf dezelfde ih klank voor de r voorkomt twaalf jaar en volwassenen gelijk de begelei conductur in plaats van conducteur vergelijk ding van leerlingen op de basisschool komt nog deur hiermee wordt de functie van het ter sprake zij verloopt per leerling als volgt de wekelijkse dictee als toets zichtbaar leerling begint de test met het invullen van bovendien kunnen we aan de aarzelende naam adres leeftijd en school daarmee contro wijze waarop de leerling schrijft constateren leren we niet alleen de schrijfhouding maar ook dat het schrijven niet geautomatiseerd is en of het geschrevene correct is dat biedt de ope daardoor niet gedachteloos gaat doordat de ning voor een aantal vragen zoals is het leuk verschrijvingen in de opvolgende dictees af waar je u woont welke vakken vind je fijn nemen weten we dat de leerling de gegeven hoe gaat het op school of op het werk de structuurregels gaat beheersen bovendien antwoorden daarop geven een goede indicatie neemt de aarzelende wijze waarop de leerling 150 m oer 1995 4 ten het verschil tussen beide termen ligt in het gebruik ervan een scorelijst betekent het einde van een handeling de taaltest is het begin van de behandeling en meet de mate van de lees en spellingzwakte hoe meer is tu ttl1 a v uafue dre aangekruist hoe groter de uitval de test u bestaat uit zes bladen een voor elke klas of groep van de basisschool als voorbeeld geven we het eerste blad dat bij groep 3 hoort zie afbeelding 3 ingevuld voor onderstaande verschrijvingen zie afbeelding i het remediërende onderwijs begint altijd in o uc zwar 4 met het taalgebruik van groep 3 als de dub belzetter en de lettergreepregels niet worden beheerst de taak leerkrachten beginnen afbeelding i dicteezinnen zodoende met de eenvoudigste regels in een volgorde zoals die is aangegeven in het straks schrijft af wat eveneens indiceert dat het te bespreken kleine stappenplan of grote schrijven wordt geautomatiseerd en daardoor stappenplan die allebei uitgaan van het alfabet steeds onbewuster gaat zie afbeelding 6 in het overzicht zijn reeds enkele kruisjes geplaatst we hebben bijvoor het dictee test en toets beeld de volgende verschrijvingen genoteerd zagt d en kint in plaats van zacht de en kind het analyseren gaat als volgt zien we een we schrijven eerst het foute woordbeeld wisselend woordbeeld bijvoorbeeld nagt op omdat de leerling ons beginpunt is dat plicht gezigt bocht dan weten we dat er sprake betekent dat hij alleen structuurregels krijgt is van lees en spellingzwakte we noteren het voor de gemaakte fouten achter het

foute foute woordbeeld schrijven er het goede woord schrijven we het goede woord en de woord naast en kruisen het verschil aan op de plaats in de taaltest de taakleerkracht taaltest die is opgenomen in de haan 1993 kruist deze gegevens op de taaltest aan zie p 143 48 de test is geen scorelijst van fou afbeelding 2 aai oei ooi twee ei ui bij w 1 2 2 alfabet ue ie ei iu w 3 3 auw ouw au ou touw fout w 4 4 cht g nacht ach w 18 22 x 5 ch gg lachen wig 6 d t fout w i48 rso x e uh klank fee de w 11 2 x f v feest v eel w 62 67 9 f v iaf j4 h32 i o g na een lange klank laa g wig ii ih klank voor r meer w 84 8 7 12 korte of lange klank voor laatste medeklinker haak hak w i o8 1 3 omkeringen been peen h137 14 s z sint zin w 1 39 1 4 5 15 s z klaas klas h4 1 16 uh klank voor r deur w 51 52 afbeelding 2 de taaltest voor groep h handleiding w werkboek dyslexie 1995 4 m o er 151 het verschil tussen verkeerd en juist slagen wanneer bijvoorbeeld het woord kind woordbeeld is een structuurregel of een in een zin wordt gedictieerd maakt het taal woordpaar de taak leerkracht kijkt in de geheugen een vergelijking met het woord lint boeken op de bladzijden die op de taaltest een van beide past in de context van de gege staan vermeld en selecteert een passende regel ven zin het geheugen maakt een afweging of woordpaar zoals hieronder is aangegeven tussen beide woorden en selecteert het juiste hij leert dat de gehanteerde regels of woord woordbeeld als we zien dat het goede paren steeds uit twee delen bestaan waardoor woordbeeld op papier komt en het woord de betrokken leerling een afweging leert ma paar wordt nog maar kort gelezen dan zegt ken tussen twee goede woordstructuren de een leerling desgevraagd het woord flitst regels beginnen bijna altijd met ik hoor en ik door me heen vragen we bij een latere gele schrijf met de erbijbehorende voorbeelden genheid waarom het geschreven woord goed waardoor de leerling het verschil leert tussen is dan luidt het antwoord omdat ik het een bepaalde taalklank en de schriftelijke weet het flitsmoment is voorbij en de weergave e rvan met onderstaande structuur woordbeelden zijn geautomatiseerd hiermee regels leert de leerling de juiste afweging ma hebben we het taalgeheugen door actief ken tussen het gebruik van cht g of ch ingrijpen in het lees leerproces bijgesteld tussen e of ee en tussen t en d bakker 1994 p 33 34 het effect van de regel waarin de schrijfwij de leerling moet de geselecteerde regels elke ze ch cht of g wordt verklaard is veel dag hardop lezen in het bijzijn van iemand die groter dan een apart woordpaar hij geldt goed leest en schrijft om er zeker van te zijn dat namelijk voor de vele honderden woorden hij e xa ct leest wat er staat leest de leerling niet hardop dan is controle niet mogelijk dat bete ik hoor aan het eind van een woord gt of g kent tevens dat geen enkele structuurregel ver ik schrijf cht of g anderd mag worden en dat elke verandering van nacht dag de regels tot onnodige frustraties bij de leerling echt heg leidt de taak leerkracht gaat inzien dat hij niets zicht big mag toevoegen of weglaten doet hij dat toch bocht log dan zijn de regels niet meer leerbaar burcht brug door middel van de wekelijkse dictees of maar ach och doch j och noch noch dagelijkse zinnen leren de taak leerkrachten toch pech z ich de fouten te signaleren en te diagnostiseren en de lach het gelach de kuch leren ze de vorderingen van de leerlingen te het gekuch het gepoc h toetsen de leerlingen lezen elke dag de regels hardop en in een steeds wisselende volgorde afbeeldin83 structuurregel cht ofg waardoor het lezen niet saai wordt en waar door zij all e

regels even goed leren na drie a ik hoor aan het eind van een woord een vier weken zijn de eerste verbeteringen zicht u k l a n k b a a r op die manier is het dictee tevens een ik schrijf ee n e test lezen de leerlingen de regels slechts zo af ik hoor aan het eind van een woord een lange e klank en toe dan blijft een zichtbare verbetering van ik schrijf dubbe l ee het woordbeeld in het dictee uit is dat het geval dan gaan we niet verder met de behan me mee deling en wachten we totdat de gegeven regels ze zee alsnog zijn verwerkt het lezen en schrijven gaat dan zien-derogen vooruit afbeelding q structuurregel e ojee de werking van de regel s k in d l i n t van de bovengegeven voorbeelden is het afbeelding s woordpaar t d wat belangrijk is is woordpaar het snelst in het taalgeheugen opge onderstreept 152 moer 1995 4 met een vast woordbeeld met uitzondering als die voor de kinderen op de basisschool van de persoonsvorm en het voltooid deel wordt toegepast woord waarin men na een korte klank een er zijn drie mogelijkheden die achtereen gt klank hoort daardoor moet de leerling volgens op de cursus besproken en geoeffend de regel langer dagelijks lezen dan een wille worden keurig woordpaar de opbouw van deze structuurregel staat model voor de meeste aanvank e lijk lezen e n schrijv e n andere regels ze beginnen met de woorden er zijn 7 of 8 jarige kinderen die met de ik hoor en ik schrgf i n feite vertalen de geeigende leesmethodes niet leren lezen zij regels de spreektaal in de schrijftaal waar leren lezen met het eerste deel van het boekje door ze niet alleen schrijfregels maar ook lezen is zilver schrijven is goud de leesmethode leesregels zijn ze geven duidelijk aan dat er stoelt geheel op de basiswoordenschat van geen klank teken koppeling sec bestaat 2500 3000 woorden die kinderen van deze maar altijd een klank teken gekoppeld door leeftijd bezitten en heeft het alfabet als basis een herschrregel de cht g regel bestaat ver der uit vijf woordparen respectievelijk met 1 2 de korte klanken ah eh ih oh c uh dat betekent dat de regel algemeen d a aa aai auw a u geldig is om de herschrijfregel te comple f e ee oei ouw ou teren zijn alle relevante uitzonderingen erin g i ie ooi u w opgenomen daardoor leert de leerling ook h 0 0o ei eeuw een afweging maken tussen alle woorden die j u uu ui ieuw eindigen op een korte klank g of ch k oe geven we de uitzonderingen niet dan is de 1 ii eu regel niet compleet en daardoor niet leer m baar n klinkers de regel waarin de uh klank als e p tegenover de e klank als ee wordt uitge q r s t v w x z medeklinkers legd is enerzijds gemakkelijker anderzijds moeilijker dan de cht g regel gemakkelijker afbeelding 6 alle klink ers en medeklinkers heb omdat er sprake is van twee verschillende ben lange klanken klanken in plaats van vijf moeilijker omdat de uh klank de basisklank van het neder het alfabet bestaat uit vijf rijtjes klinkers de lands is en zodoende in vrijwel ieder woord leerlingen leren dat het eerste en het tweede van de basiswoordenschat voorkomt vergelijk rijtje klinkers niet in klank van elkaar verschil me dame te gewoonte we leeuwen ze len dat is de reden waarom zij die rijtjes als deze en mee menen nee nemen thee volgt moeten lezen een a of dubbel aa een e teken wee wezen zee zege dat betekent of dubbel ee een i of ie een o of dubbel oo dat deze regel de structuren van vele duizen een u of dubbel uu door middel van dit alfa den woorden omvat bet leren de kinderen de klinkerformaties van de leerlingen die op deze wijze hun taal het nederlands herkennen en gebruiken in achterstand in zeven a acht maanden zien het tweede rijtje staat de ie i e tussen

de verdwijnen stellen allemaal hun verwachte ee e e en de oe o e in daardoor zien schoolopleiding bij van individueel technisch de leerlingen dat er drie klanken zijn die op onderwijs ito naar mavo van mavo naar een e eindigen in het derde rijtje zien ze de havo o evw o klinkerformaties die eindigen op een i met uitzondering van de ij de omkering ie de leerlingen op de ba s i s school ei verdwijnt daardoor snel omdat ze zien dat de ie niet in het rijtje van de ei staat er is tot nu toe besproken wat deze spel l ing in het vierde rijtje eindigen de klinkerclusters methode betekent voor volwassenen en voor op uw om de schrijfwijze van de auw de oudere leerlingen wat is de procedure zo ouw te leren kennen moeten de leerlingen 1995 4 moer 153 eerst de auw klank uitspreken en vervol grote en klein e leer s tappe n gens de losse letters in lange klanken weerge zodra de leerlingen kunnen lezen gebruiken ven a u w o u w datzelfde geldt ook voor de taak leerkrachten een van de twee vijf de klank uuw u w eeuw e e u weekse stappenplannen die bij de methodes w en ieuw i e u w de klinkers in het horen de grote leerstappen staan in de vijfde rijtje tenslotte eindigen op de u de handleiding van methode i de kleine leer termen klinkers en medeklinkers lezen de stappen staan in klinkers van methode 2 bei leerlingen ook de termen moeten zij kennen de volgen zij de lijn van het alfabet omdat zij in talloze regels voorkomen dat is met de grote leerstappen leren de leerlingen de reden waarom de medeklinkers in het alfa de eerste week door middel van zes taalregels bet zijn opgenomen de klanken van de rijges 2 5 van het alfabet de leerstof in lezen is zilver schrijven is goud met de kleine leerstappen leren zij alleen de behandelt eerst woorden en zinnen gebaseerd klanken van het derde rijtje de structuur op het tweede rijtje klinkers omdat de lange regels in de afbeeldingen 3 en 4 hebben een klanken van het eerste rijtje altijd in korte hogere moeilijkheidsgraad dan de klankregels klanken veranderen zodra er een medeklinker van de eerste week en worden daardoor pas in achter komt dat is bij de rijges 2 5 nooit het de tweede en vierde week aangeboden ze geval de lange klanken veranderen ook in komen in het kleine stappenplan niet voor combinatie met medeklinkers nooit van we beginnen altijd met de grote leerstappen klank dat vereenvoudigt het leren in 33 lees als er een leerling is die deze taalregels niet lesjes komen er achtereenvolgens woorden en kan leren dan gaan we over op de kleine leer zinnen van de rijtjes 3 5 van het alfabet bij stappen afkomstig uit methode 2 het gebruik de leerlingen lezen dus de eerste maanden van de kleine leerstappen betekent dat de leer alleen woorden met lange klanken alle lingen in de klas geen algemene regels met vijf moeilijkheden worden middels structuur verschillende klanken lezen zoals afbeelding regels zoals hierboven omschreven uitgelegd 3 hierboven maar vijf verschillende regels nadat het eerste leestraject is afgelegd gaan de met telkens een klank leerlingen ook woorden met korte klanken lezen ze moeten dan bijvoorbeeld leren dat ik hoor aan het eind van een woord een de lange klank van de klinkers van het eerste ah klank c ht of g ch rijtje verandert in een korte klank zodra er ik schrijf acht of ag een medeklinker achter komt a af e en i is o om u uk en dat de letter e van het de nacht de dag maar ach de acht de slag de lach alfabet verandert in een uh klank zodra er de jacht de vlag het gelach een medeklinker voor komt te staan de me te de kracht de glimlach we ze ze moeten ook weten dat er in een zacht eenlettergrepig woord

met e als kern gevolgd door een medeklinker een eh afbeelding 7 deelregel van afbeelding 3 alleen de klank wordt gehoord maar dat diezelfde for ah klank matie in tweelettergrepige woorden een uh klank oplevert vergelijk den men ten zo is het mogelijk nog vier regels met res wen sen met laden kiemen weten duwen lozen pectievelijk eh ih oh uh klank te ze zijn dan in staat de bovenbeschreven struc geven uiteindelijk begrijpen de leerlingen de tuurregels te lezen en te begrijpen ze kunnen bedoeling en zijn in staat de algemene regel in dan ook de taallesjes in het tweede deel van zich op te nemen op deze manier leren de het aanvankelijk lees en taalboek maken wat leerlingen zoveel taal dat ze op het niveau nodig is om het kinderlijke taalvermogen te van de grote leerstappen uitkomen vergroten zodat zij stapsgewijze na zes jaar het de leerlingen lezen vanaf de eerste week het niveau van de taal van de volwassenen kunnen alfabet en de andere algemene regels met uit bereiken de leerlingen kunnen dan tevens de sluitend lange klanken iedere week komen er gebruikelijke leesmethoden volgen een aantal bij die alle aan de wanden in de klas komen te hangen tenslotte lezen de leer 154 moer 1995 4 lingen alle regels van het stappenplan hebben literatuur ze alles begrepen dan hebben ze anderhalf jaar taalonderwijs ingehaald en kennen zij het bakker d j hersenen en dyslexie in kosten j gebruik van de moeilijkste regels korte klank e a taalstoornissen cahiers bio wetenschappen gevolgd door een dubbele identieke medeklinker en maatschappij jrg 17 no 3 utrecht oktober ballen en lange klank aan het eind van een let 1 994 tergreep balen zij lezen en schrijven dan haan w j de methode de haan 1 spellingmethode correct op het niveau van halverwege groep met grote leerstappen voor dyslectici alloctonen en vier en hebben een stevig taalfundament taalzwakken handleiding dyslexie werk verworven door middel van dictees die boek dyslexie amsterdam 1993 steeds de fouten registreren krijgen de leerlin haan w j de methode de haan 2 spellingmethode gen de voor hen onontbeerlijke structuur met kle ine leerstapp e n v oo r de middenb o uw van h e t regels voor het correcte taalgebruik in de b o lom mlk v s o en voor de onderbouw van groepen vier tot acht de taak leerkrachten het i t o klinkers medeklinkers dic die de leerlingen in de basisschool begeleiden tees amsterdam 1993 geven de daaropvolgende jaren steeds een of haan w j de lezen is zilver schr ij ven is goud twee structuurregels per maand om de spel dl i aanvankelijk lezen en schrijven amster ling van moeilijke woorden begrijpelijk te dam 1994 maken daardoor zullen de leerlingen in staat kempen a en g dijkstra taalpsychologie gro zijn het woordbeeld van de vreemde talen te ningen 1993 leren loey a van inleiding tot de historische klankleer van het nederlands zutphen 1 96 7 samenvatting zoals bij het vak reke mogford kay jane sadler child language disabi nen behoort taal gepaard te gaan met het lity 1989 aanbod van formules om het lezen en schrij montgomery diane children with learning dff ii ven in goede banen te leiden de taak leer culties london new york r99o krachten zullen dan ervaren dat iedere leer schenk danziger lotte studien zur entwick ling de goede leerlingen niet uitgezonderd lungpsychologie und zur praxis der schul und baat heeft bij deze aanpak als ze deze manier beratingspsychologie miinchen basel 1963 van werken vanaf groep 3 van de basisschool sch nfeld m historische grammatika van he t invoeren zal er mijns inziens geen lees en nederlands zutphen 1924 spellingzwakte meer zi-

jn de leerlingen die tervooit bernard t e a wetenschap en taal desondanks niet
leren lezen leren die vaardig muiderberg 1979 heid wel met het taalboekje lezen
is zilver schrijven is goud degenen die qua schriftelijk taalgebruik in de hogere
klassen zijn vastgelo pen beginnen met de bovengenoemde stap penplannen verw-
erven de leerlingen moei zaam dan krijgen ze de eerste tijd de kleine leerstappen
verwerven ze sneller dan kunnen ze meteen met de grote leerstappen beginnen na-
dat het taalfundament door middel van de stappenplannen is gelegd krijgen de
leerlin gen uitsluitend de regels waar zij behoefte aan hebben om foutloos te leren
lezen en schrij ven het programma is te verwezenlijken door een wekelijks
ongeprepareerd dictee of door een dicteezin per dag dat biedt de mogelijk heid
het programma te enten op elke taalme thode waarin dictees zijn verwerkt en
geeft de basisschool de ruimte om de wekelijkse structuurregel dagelijks klas-
sikaal te oefenen 1995 4 moer 155